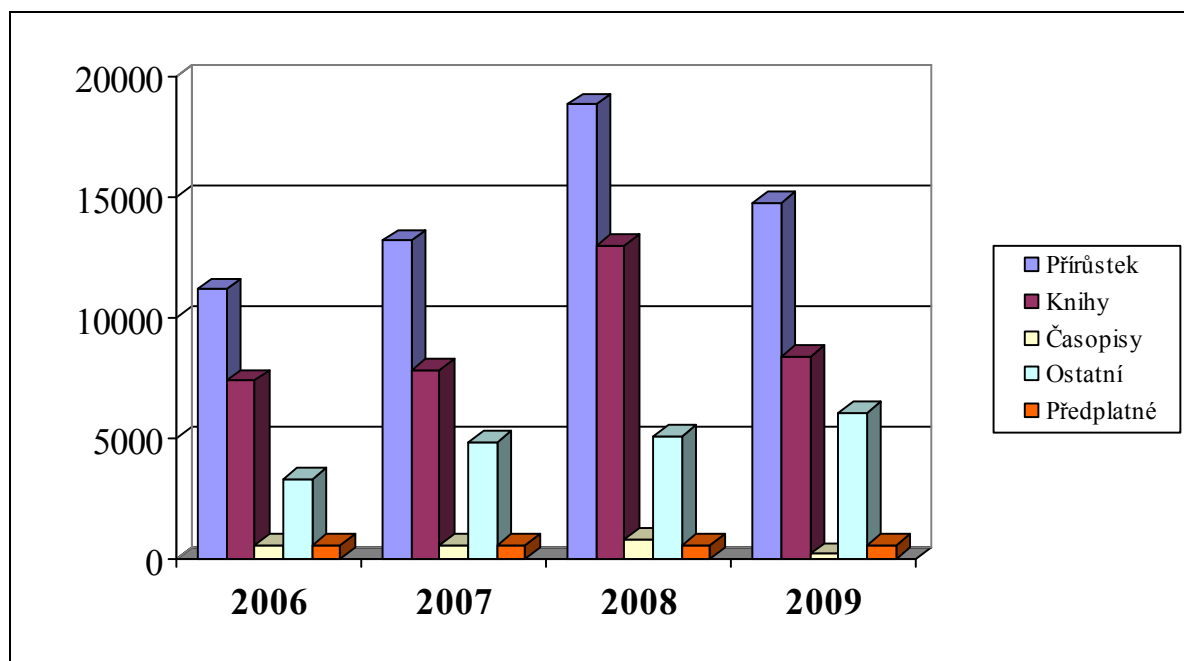

Ústřední knihovna VŠB-TU Ostrava

Zpráva o činnosti za rok 2009

Doplňování knihovního fondu

Knihovní fond ÚK byl v souladu s rámcovým plánem akvizice doplňován převážně koupí z prostředků přidělených ÚK nebo z dalších zdrojů pracovišť univerzity, především z grantů. Přírůstek knihovního fondu činil v roce 2009 celkem **14 761 knihovních jednotek** (dále jen kn. j.). **Knihovní fond ÚK obsahoval k 31. 12. 2009 celkem 421 479 kn. j.** Formou předplatného byl zajištěn přístup k tradičním papírovým verzím časopisů pro zpřístupnění ve studovnách ÚK. V roce 2009 bylo zajištěno předplatné k **534 titulům časopisů**, z toho **34 titulů** bylo přístupno buď výhradně (19 zahraničních titulů) nebo současně s papírovou verzí také elektronicky.

Statistické údaje – zdroj dat pro graf

	2006	2007	2008	2009
přírůstek knih. jednotek celkem	11183	13182	18867	14761
knihy	7376	7808	12977	8386
časopisy	525	538	800	175
ostatní	5226	4836	5090	6060
počet titulů odebíraných periodik	548	520	530	536

V roce 2009 byl rozšířen počet přístupných titulů e-knih jak formou trvalého nákupu, tak také prostřednictvím předplatného. Uživatelům byly zpřístupněny elektronické knihy nakladatelství

Wiley (trvalý nákup 55 titulů e-knih; celkem k 31. 12. 2009 bylo přístupno 412 titulů e-knih), **Elsevier** (v roce 2009 trvalý nákup 85 titulů e-knih; celkem přístup ke 217 titulům) a **Oxford University Press** (předplatné dvou kolekcí e-knih OSO Economics and Finance a Business and Management). Nákup e-knih byl proveden na základě návrhů akademických pracovníků a byl hrazen z prostředků ÚK.

Dostupnost elektronických informačních zdrojů

Vedle tradičních tištěných informačních zdrojů, které jsou, především v oblasti knižních publikací, stále hlavní složkou informačního zabezpečení pedagogické a výzkumně-vývojové činnosti univerzity, se v roce 2009 výrazně zvýšil rozsah zpřístupňovaných e-zdrojů.

Elektronické informační zdroje byly uživatelům dostupné na základě licenčních smluv s producenty a distributory ve webovém rozhraní. Nabídka elektronických informačních zdrojů byla pro uživatele zabezpečena prostřednictvím základních sekundárních informačních zdrojů, jednak bibliografických databází, jednak také bázemi dat s plnými texty. Dále došlo k nárůstu plnotextově zpřístupňovaných elektronických zdrojů rozšířením počtu titulů časopisů a dalších typů dokumentů díky přístupu k několika digitálním knihovnám.

Bibliografické báze dat

Do konce roku 2009 pokračoval přístup k bibliografickým bázím dat **Compendex** a **CSA Materials Research Database with METADEX**, které byly v předchozích letech financovány z projektu programu MŠMT 1N ve spolupráci s dalšími technickými univerzitami v ČR.

Dalšími bibliografickými bázemi dat, k nimž měli uživatelé z VŠB-TUO v roce 2009 přístup, byly citační databáze **Web of Science** (Science Citation Index Expanded, Social Sciences Citation Index, Arts and Humanities Citation Index a Conference Proceedings Citation Index) společnosti **Thomson Reuters** dostupné v rozhraní Web of Knowledge společně s informačním zdrojem pro hodnocení časopisů **Journal Citation Reports**, a nově také báze dat **Scopus**, jejímž producentem je nakladatelství **Elsevier**. Přístup k těmto databázím byl hrazen z prostředků MŠMT, přičemž VŠB-TUO se finančním příspěvkem podílela na úhradě předplatného k Web of Science.

Z prostředků ÚK bylo v roce 2009 zajištěno předplatné k bibliografickým bázím s plnými texty společnosti **EBSCO** (pro akademickou obec VŠB-TUO byly významné především báze dat Academic Search Complete a Business Source Complete).

Elektronické verze časopisů

V roce 2009 se významně rozšířil okruh plnotextově zpřístupňovaných časopiseckých informací (s retrospektivou zhruba od roku 1993 až 2009), dostupných buď prostřednictvím specializovaných služeb jednotlivých nakladatelství, nebo formou digitálních knihoven, jež zahrnují i další typy elektronických dokumentů (sborníky z vědeckých akcí, normy, zprávy aj.).

- **Elsevier ScienceDirect** – přístup byl rozšířen na tituly v rozsahu tzv. Freedom Collection; tj. na **2 098 titulů časopisů**.
- **SpringerLink** – přístup k plným textům elektronických verzí **většiny z 2 227 titulů časopisů** (v rámci SpringerLink byly přístupné i e-knihy z několika knižních edicí, např. z oblasti matematiky a informatiky).
- **Wiley InterScience** – přístup k plným textům **979 časopisů**.

Digitální knihovny

Do konce roku 2009 byl zajištěn přístup k **IEEE Computer Society Digital Library** (do roku 2008 přístupná díky projektu v programu 1N). Pokračoval také přístup do **ACM Digital Library**, tj. přístup k plným textům 44 periodik vědecké společnosti Association for Computing Machinery, sborníkům z akcí ACM a dalším plnotextovým zdrojům.

Nově byla v roce 2009 zpřístupněna digitální knihovna vědeckých společností IEEE a IET (původně IEE), **IEEE/IET Electronic Library (IEL)** v rozhraní **IEEE Xplore**. Tím získali uživatelé z VŠB-TUO přístup k více než **2 milionům** plnotextových dokumentů; článků z časopisů (143 tituly IEEE a IET), sborníků z konferencí (850 konferencí IEEE a IET) a norem (více než 1 900 norem IEEE).

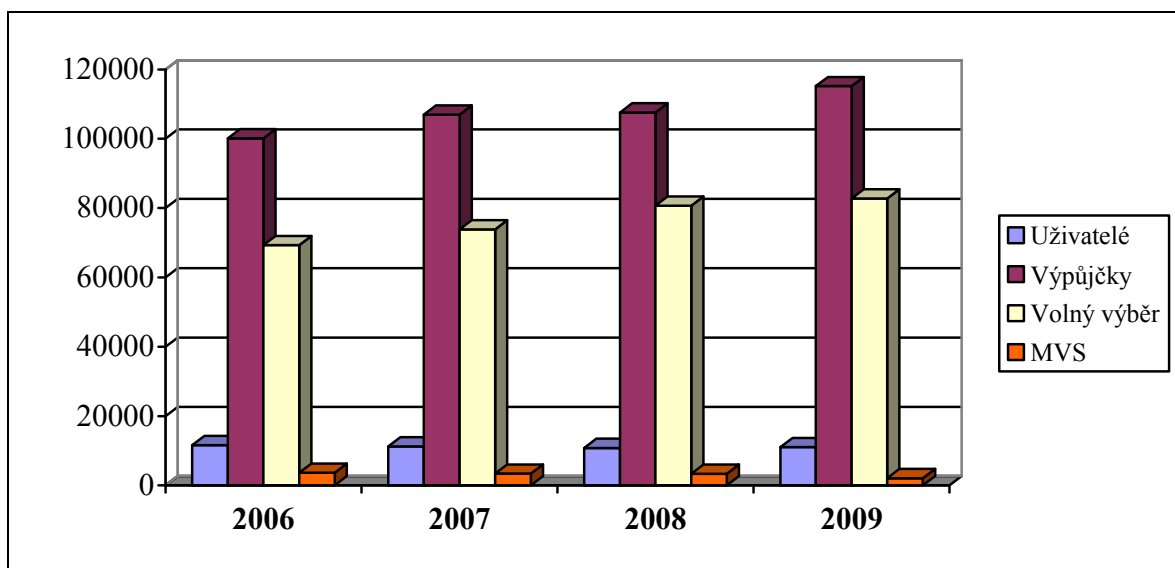
Přístup do většiny výše uvedených informačních zdrojů byl v roce 2009 financován z prostředků MŠMT (s výjimkou zmíněných databází EBSCO) jako náhrada za nerealizovaný program INFOZ, který měl od roku 2009 navázat na program 1N. ÚK se podílela finanční spoluúčastí odpovídající příspěvkům na projekty 1N nebo původně plánované spoluúčasti v navazujícím programu INFOZ (u pokračujících zdrojů z předchozího období).

Zabezpečení knihovnicko-informačních služeb

ÚK poskytuje uživatelům širokou nabídku knihovnicko-informačních služeb, od tradičních služeb výpůjčních až po služby elektronické. Největší objem služeb představují výpůjční služby absenční. V roce 2009 bylo v ÚK registrováno celkem **11 051 uživatelů**, kteří si vypůjčili mimo knihovnu (absenčně) celkem **115 172 kn. j.**

Statistické údaje – zdroj dat pro graf

	2006	2007	2008	2009
počet registrovaných uživatelů k 31. 12.	11615	11243	10795	11051
počet absenčních výpůjček	100120	106920	107554	115172
meziknihovni výpůjční služba (MVS)	3647	3375	3364	2112
počet svazků ve volně přístupné části fondu	69313	73829	80711	82767

Výpůjční služby z vlastních fondů knihovny byly doplňovány **meziknihovní výpůjční službou (MVS)**. Uživatelé podali v roce 2009 celkem 2 118 požadavků na získání knih a článků prostřednictvím MVS. Realizováno bylo celkem **2 112 požadavků**, buď formou výpůjčky originálního dokumentu, nebo poskytnutím kopie; z tohoto počtu bylo 920 požadavků vyřízeno formou výpůjčky nebo kopie originálu ze zahraničních knihoven, tedy prostřednictvím MMVS. Oproti předchozím rokům jde o pokles rozsahu této služby, což je evidentně důsledkem podstatně širší nabídky elektronických plnotextových zdrojů (časopisů, plnotextových bází dat apod.) ve srovnání s předcházejícím obdobím. Z fondu ÚK byly v rámci MVS vyřízeny výpůjčkou originálu nebo poskytnutím kopie dokumentů celkem **623 požadavky** jiných knihoven (zde se naopak projevuje nárůst).

Elektronické služby pro VŠ

Tradiční knihovnicko-informační služby byly podporovány elektronickými službami, především v oblasti rešeršních služeb, v oblasti již zmíněných meziknihovních výpůjčních služeb, zpřístupněním elektronických zdrojů, ale také informacemi na webových stránkách ÚK (<http://knihovna.vsb.cz/>).

V online katalogu ÚK VŠB-TUO bylo k 31. 12. 2009 registrováno **199 876 knihovních jednotek** (tj. exemplářů) z **knižního fondu** (113 384 tituly knih) a **2 966 titulů časopisů** (tj. cca 28 000 svazků ukončených ročníků časopisů).

Online katalog **norem ČSN** ve fondu ÚK obsahoval k 31. 12. 2009 celkem **12 509 záznamů**.

Vysokoškolské kvalifikační práce (VŠKP) VŠB-TUO (bakalářské, diplomové, disertační a habilitační práce) byly v roce 2009 zpracovávány s využitím systému DSpace. Do ÚK bylo předáno v tradiční tištěné verzi celkem **6 021 prací**. VŠKP byly v roce 2009 zpracovávány ve spolupráci s CIT s využitím metadatových záznamů a odevzdaných plných textů prací obhájěných v akad. roce 2008/2009 z informačního systému VŠB-TUO pro podporu výuky

Edison. Vedle tištěných prací bylo odevzdáno a v systému DSpace bylo oprávněným uživatelům přístupno **2 031** metadatových záznamů a souborů s plnými texty ve formátu PDF (společně s pracemi odevzdanými elektronicky v roce 2008 tak bylo přístupno v **PDF celkem 2 861 prací**). Databáze vysokoškolských kvalifikačních prací VŠB-TUO obsahovala k 31. 12. 2009 celkem **38 889** záznamů těchto prací (tištěných verzí).

Kolekce Sborník vědeckých prací Vysoké školy báňské-Technické univerzity Ostrava budovaná rovněž s využitím systému DSpace obsahovala k 31. 12. 2009 bibliografické záznamy článků (celkem 4 325) ze všech řad Sborníku vědeckých prací VŠB-TUO a Ekonomické revue, zčásti včetně naskenovaných plných textů přístupných oprávněným uživatelům z VŠB-TUO.

V rámci DSpace byla v roce 2009 doplňována o nové záznamy také kolekce registrující **publikační činnost akademických pracovníků VŠB-TUO** v tzv. impaktovaných časopisech za období 1990 až 2009 se záznamy publikací registrovaných ve Web of Science, která obsahovala k 31. 12. 2009 celkem **974 záznamy**.

Pracovníci – kvalifikační struktura

K 31. 12. 2009 v ÚK pracovalo 33 pracovníků. Z toho bylo 14 pracovníků s vysokoškolským vzděláním (7 s knihovnickým vzděláním) a 17 pracovníků se středoškolským vzděláním (10 se vzděláním knihovnickým).

Další aktivity

V roce 2009 byla ÚK zahraničními partnery vyzvána k účasti na přípravě projektu **OpenAIRE – Open Access Infrastructure Research for Europe** v rámci 7. rámcového programu (FP7) jako zástupce České republiky. Cílem projektu je vybudování infrastruktury a podpory pro usnadnění otevřeného přístupu k výsledkům vědeckých projektů v souladu se záměry Open access pilot in FP7. Projekt **FP7 č. RI-246686** byl zahájen 1. 12. 2009. ÚK VŠB-TUO jako účastník tohoto projektu bude působit jako National Contact Point (NCP) pro ČR. Koordinátorem projektu je Michael Hatzopoulos z National and Kapodistrian University of Athens. Vědeckým koordinátorem projektu je Dr. Norbert Lossau, ředitel Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen. Technickým koordinátorem je Donatella Castelli z CNR-ISTI (Italian National Research Council). Projektu se účastní 38 institucí ze zemí EU.

Po vyhlášení **programu INFOZ** (Informační zdroje pro výzkum) pro období let 2009–2011 se ÚK aktivně zapojila do účasti na projektech, jejichž prostřednictvím by měl být zajištěn přístup k nejdůležitějším informačním zdrojům pro uživatele na VŠB-TUO v následujícím období. Všechny projekty byly přijaty k financování:

- VZ09003: Elektronické informační zdroje z oblasti technických a aplikovaných přírodních věd pro výzkum (časopisy Elsevier, Springer, Wiley a báze dat Scopus)
- VZ09006: Národní knihovna ČR – zabezpečení elektronických informačních zdrojů pro výzkum, vývoj a inovace (báze dat EBSCO)

- VZ09009: ISI Web of Knowledge – vstup do bibliografického a citačního zdroje Web of Science a Journal Citation Reports
- VZ09010: Zajištění klíčových informačních zdrojů a služeb pro technické a inženýrské obory (ACM Digital Library a IEEE Xplore)
- VZ09014: Zajištění přístupu do klíčových informačních zdrojů pro ekonomický výzkum (báze dat EconLit s plnými texty a SourceOECD, informační zdroje a statistické databáze OECD)

Ředitelka ÚK působila v roce 2009 jako místopředsedkyně výkonného výboru **Asociace knihoven vysokých škol ČR (AKVŠ ČR)**, jejímž je VŠB-TUO členem. Pracovníci ÚK se podíleli aktivně na přípravě seminářů pořádaných AKVŠ i na jejích dalších aktivitách. V roce 2009 byla ÚK organizátorem **2. setkání českých uživatelů systému DSpace**, které se konalo na VŠB-TUO dne 15. 4. 2009.

ÚK byla v roce kolektivním členem Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche (LIBER).

Rekonstrukce studovny

Od počátku roku 2009 proběhla rekonstrukce studovny ÚK v budově NK v Ostravě-Porubě. Rekonstruovaná studovna byla slavnostně otevřena 27. 4. 2009. Cílem rekonstrukce byla nejen modernizace vybavení studovny, ale také rozšíření prostor pro fondy přímo přístupné uživatelům. Rekonstrukce studovny byla první etapou plánované modernizace prostorů pro služby v hlavní budově knihovny. VŠB-TU Ostrava tím získala důstojné a uživatelsky příjemné prostředí pro zájemce o knihovní služby, srovnatelné nejen se zahraničními univerzitami, ale také s mnohými českými univerzitami, které si po roce 1990 vybudovaly nové knihovny.

Tabulka

Přírůstek knihovního fondu za rok	14 761
Knihovní fond celkem	421 479
Počet odebíraných titulů periodik:	
– fyzicky	536
– elektronicky	34
Otevírací doba za týden (fyzicky)	41,5
Počet absenčních výpůjček	115 172
Počet uživatelů	11 051
Počet studijních míst	243
Počet svazků ve volném výběru	82 767